

Je school kan de boom in!

WAT GA IK DOEN? KNOTTEN & ZAGEN

Bomen afzagen en knotten hoort bij het onderhoud van de natuur. Als dit niet gebeurt worden de takken te zwaar. Het gevaar bestaat dat de boom inscheurt of zelfs omvalt. Als je een wilg, es of els afzaagt, komen er vlak onder waar je gezaagd hebt, weer nieuwe takken. Door ze af te zagen blijven de bomen dus eigenlijk jong. De meeste knotbomen moeten om de drie tot vijf jaar worden geknot. Dit moet gebeuren als de bladeren van de bomen zijn gevallen. De boom is dan in rust, de sapstromen staan stil.

* Waarom moet je knotten als de sapstroom stilstaat?

* In welke tijd van het jaar moet je bomen (dus) knotten?
 a voorjaar b zomer c herfst d winter

WAAROM?

Het knot- en zaagwerk wordt meestal gedaan door vrijwilligers. Mannen en vrouwen die graag in de vrije natuur werken en die willen dat het landschap mooi blijft. Binnenkort ga jij dit werk een dagje doen, samen met je klasgenoten en de begeleiders van Je School kan de Boom in. Omdat dat leuk is natuurlijk, maar ook omdat het belangrijk werk is voor het behoud van de kleine landschapselementen.

WAT ZIJN LANDSCHAPSELEMENTEN?

Een rij knotbomen, een houtwal en een hakhoutbosje zijn voorbeelden van landschapselementen. Op deze foto zie je onder andere links vooraan een houtwal, rechts naast de boerderij een uitgegroeid hakhoutbosje en in het midden loopt naar de boerderij toe een kort afgezaagde houtwal.

* Zet de namen van de landschapselementen op de juiste plaats in de foto.

Broedkorf voor eenden, gevlochten van wilgentenen.

Brandhout

Een knotwilg is ontstaan door mensenwerk.

WAAROM ZIJN DIE AANGELEGD?

Boeren legden bomenrijen en bosjes aan omdat ze die nodig hadden.

- Van de takken van de knotwilg (wilgentenen) werden matten gemaakt om de dijken te beschermen en slootkanten te verstevigen.
- Van heel jonge takken werden manden gevlochten.
- Het dikkere hout was brandhout voor in de kachel of werd gebruikt om palen van te maken.
- Essenhout, dat taai en sterk is, werd gebruikt om stelen van te maken (van bijlen en schoppen bijvoorbeeld).
- Bomenrijen – vaak elzen – werden ook gebruikt als windscherm en daarom ‘windsingels’ genoemd.
- Van het zachte elzenhout konden lepels en schalen gesneden worden.

* Zet de namen van de landschapselementen onder de goede foto.

knotbomenrij - hakhoutbosje - houtwal

Voor informatie kijk je op <http://onderwijs.landschapergoedutrecht.nl/>, klik op 'leerlingen'.

WAT DOEN WE ER NU MEE?

Tegenwoordig hebben we de landschapselementen niet meer nodig voor het hout. De boer die hout nodig heeft kan dat gewoon kopen, dat is veel minder werk. En het huis verwarmen met houtkachels, dat doet bijna niemand meer. Daardoor zijn er al heel wat landschapselementen verdwenen in de loop der jaren. Ze zijn weggehaald omdat ze in de weg stonden, of ze zijn in verval geraakt. Want als je bijvoorbeeld een knotwilg te lang niet knot, wordt de kruin te zwaar en valt de boom ten slotte om.

Deze verwaarloosde en afgebroken wilg moet worden omgezaagd.

JAMMER?

Gelukkig zijn er nog wel veel landschapselementen bewaard gebleven. Gelukkig, omdat de meeste mensen ze wél erg mooi vinden. Daarnaast herinneren de bosjes en singels ons aan de geschiedenis van ons landschap. Bovendien zijn er vele dieren en planten die juist in de landschapselementen leven. Meer hierover lees je op <http://onderwijs.landschapergoedutrecht.nl/> klik op 'leerlingen'.

IK GA DUS MEEHELPEN. HOE GAAT DAT IN ZIJN WERK?

Je werkt met je klas in kleine groepjes onder leiding van een begeleider van Je School kan de Boom in. Je werkt met zagen en scharen. Kleine takken haal je weg met snoeischaar of takenschaar. Zagen doe je met de beugelzaag. Meer over het gereedschap lees je op

<http://onderwijs.landschapergoedutrecht.nl/>
klik op 'leerlingen'.

VEILIG ZAGEN

Tijdens het knotten zorg je goed voor je eigen veiligheid en die van je medeleerlingen. Meer hierover lees je op <http://onderwijs.landschapergoedutrecht.nl/>, klik op 'leerlingen'.

Een manier om ervoor te zorgen dat een boom of heel dikke tak de juiste kant op valt is door het maken van een valkerf. Die maak je door een driehoek uit de stam te zagen.

* Welk poppetje staat aan de goede kant?

Omcirkel: a of b

WAT MOET IK AAN?

Trek stevige kleding aan die vuil mag worden en goede, liefst waterdichte schoenen of laarzen die je niet kunt verliezen als je boven in een boom langs de rand van een sloot zit. Werkhandschoenen kun je van de begeleiders lenen.

WAAR GA IK HEEN?

Je gaat naar een gebied waar je wilgen kunt knotten of hakhout zagen. Informatie over jouw gebied vind je op <http://onderwijs.landschapergoedutrecht.nl/>, klik op 'leerlingen'.

COLOFON

Landschap Erfgoed Utrecht
Postbus 121 • 3730 AC De Bilt • T 030 2205534
www.landschapergoedutrecht.nl
<http://onderwijs.landschapergoedutrecht.nl/>
klik op 'leerlingen'.

Mede mogelijk gemaakt door:
Landschap Erfgoed Utrecht ontvangt
structurele subsidie van: provincie Utrecht

Ontwerp: Marjorie Specht, www.ontwerpkantoor.nl
Foto's: Marc van Leeuwen, Jacqueline Vroemen
en Evelien Kenbeek. Tekening: Marc van Leeuwen.

